

LETO II.

LJUBLJANA, SOBOTA, 25. JUNIJA 1938.

ŠTEV. 25.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
LJUBLJANA, ČOPOVA 1 — DELAV-
SKA ZBORNICA — TELEFON ŠT.:
35—29 — POST. ČEK. RAČUN ŠT.
17.548 — NAROČNINA: ZA ČLANE
ZZD 2.— DIN MESEČNO — (24.—
DIN LETNO) — ZA DRUGE NA-
ROČNIKE 3.— DIN MESEČNO (36.—
DIN LETNO) — CENE OGLA-
SOM PO DOGOVORU — LIST
IZHAJA VSAKO SOBOTO

Nova mladina

Naša mladina je deležna splošne pozornosti. Oči vseh so uprte vanjo kakor v skrivnostno skrinjo, v kateri je zaprta dragocena stvar, ki bo ljudem prinesla srečo ali pa pogubo. In kakor presojamo pomen in vrednost v skrinji zaprte stvari po varuhu skrinje, tako nekako presojamo tudi prihodnje čase po okolnostih, v katerih odrasča mladina. Čutimo, da skrinja v rokah hudobnega varuha ne hrani v sebi prida stvari in da v rokah dobrega človeka ne more biti naša poguba.

Mladina nosi v sebi skrit dragocen dar — bodočnost prihodnjih rodov. Kaj nam bo pa mladina dala iz sebe? Ali srečo ali pogubo. Ali bo slovenski narod po tej mladini deležen srečnejših dni?

Pravijo da je vsak sam svoje sreče kovač. Kakšno mladino bomo vzgojili, takšen bo prihodnji rod!

Bistvena oznaka današnjih dni je vsestranska ponorelost in podivjanost, brezbožnost in brezmejna uživanjaželjnost. Mnogi tudi obupujejo nad našo mladino, zlasti nad delavsko, čes, da je ponorela in podivjana, da nima nobenega smisla za resno življenje, ker je plehka in površna, da ji ni za tvorno delo, ker je puntarska, polna razrednega sovraštva, da seje razdor, namesto da bi delala za narodno edinstvo, da je brezbožna in obožuje samo še lastno telo in naravo.

Kdor tako sodi tudi našo mladino ji dela krivico. Ta krivica pa je tem večja, ker sodbo izrekajo večkrat očiti grešniki, zato, da prikrivajo lastne grdobije, ko splet-karijo po najrazličnejših strujah.

Ko pri nas razgraja in kriči peščica opij-atov, tedaj se ob vsaki priliki potrudijo, da zabavlja čez vse, kar ni z njo; zmerja in brezvestno obreče tudi najidealnejše mlade s plačanci; ti brezglavi vetrnjaki podvzemajo in prireajo vsemogoče sestanke, kjer se javno in v pričo nasprotnikov smeši in obrekuje nesebično delo zaslužnih katoličanov, kjer se mali grehi in napake poedincev poslabšujejo in obošajo na veliki zvon. Vpričo nasprotnikov pravimo. Samih je premalo in da pokažejo tudi številčno moč, zato zvabijo na svoje sestanke vse fronderje. Seveda so za vse napade na katoliške brate nagrajeni z živahnim odobravanjem od somišljenikov. Pameten človek tukaj nima besede, ker je deležen nemalega krohot.

Le malo je priduševalcev, kvantačev in zarobljenecv po naših tovarnah in delavnicah. Pa nastopajo tako hrupno in oblastno, kakor, da jih je množica. Redki so izobčenci, ki postajajo pred cerkvami. Nekaj jih je, ki sejejo strup brezboštva med nami, pa so tako vidni, ker delajo s takim šundrom, kakor da je delavstvo že vse in popolnoma brezbožno.

Peščica je pri nas trdoglavcev, ki za vsako ceno hočejo združiti krščanstvo in socializem in pri tem trmasto vztrajajo navzlic jasnim sodbam z najvišjega mesta. Ta peščica se dela važno, zato se štuli povsod in se vsem ponuja, le katoliških bratov jo je sram. Vse edinosti in fronte priporoča in se zanje navdušuje, samo katoliške edinosti in katoliške fronte ne mara! Toda s katoliško skupnostjo dokončno prelomiti pa le noče, ker ve, da ima od nje mnogo koristi in kar je glavno — obstoj. Tako radi grozijo z izstopom, toda dejstvo je, da tisti, ki bi odšli iz te skupnosti, so s pametjo in srcem že zdavnaj na drugem bregu. Hrupno nastopajo, na mladino se sklicujejo, kakor, da jih je na tisoče. Ko pa pobliže pogledaš med te ljudi, vidiš, da je med njimi nekaj starih mladincev, ki računajo... kadar pa človek računa ni več mlad. Zastonj iščeš med njimi mladino in ko jih zgrabiš za srce, ti z bolestjo priznajo, da mladine nimajo.

Zlo nastopa hrupno in se šopiri. Zato stojimo pod vtisom tega hrupa, zato smo zaposleni s temi strujicami in ne opazimo, da raste sredi med nami nov rod, nova mladina!

MEZDNA GIBANJA

Ako si delavci sami, ali pa s pomočjo organizacije skušajo pridobiti večje ugodnosti in pravice, višje plače itd., je to že mezdno gibanje. Mezdna gibanja so lahko večja ali manjšega obsega in tudi način borbe je v različnih prilikah različen. Za vsako mezdno gibanje pa imamo neke osnovne smernice, ki se jih moramo držati, če hočemo, da bo borba uspešna. Predvsem moramo dobro presoditi

kje in kdaj

bomo začeli kako mezdno gibanje. O tem odločajo predvsem:

1. stanje podjetja,
2. razmere in disciplina med delavstvom.

Z meznim gibanjem bomo pričeli, če se gre res za uspeh, ne pa samo za beganje in za varanje delavstva, le v podjetjih, kjer se bo dalo kaj doseči. Saj še pregovor pravi: »tam kjer ni, še vojska ne vzame.« Z meznim gibanjem v kakem skrahanem podje-

tju, delavstvu lahko vzamemo še tisto skromno eksistenco, ki jo je pred gibanjem imela.

Pri vsem, pa je najvažnejše vprašanje — kakšno je delavstvo. Vsi drugi pogoji so lahko ugodni, če je delavstvo slabo, nezavedno in nedisciplinirano, ne bo nikdar dosežen uspeh. Že skušnje nas uče!

Tam kjer je bilo vse delavstvo enotno kot en mož, vsi za enega, eden za vse, tam je delavstvu, če je bilo mezdno gibanje pravilno začeto, uspeh zagotovljen. Tam tudi lahko zastopnik delavstva nekaj zahteva, dočim mora drugače samo prosjati in zato delavstvo tudi samo miloščino dobi, če jo sploh dobi.

V slučaju večjih akcij, kjer je predvidevati daljše stavke itd., je treba misliti tudi na preskrbo delavskih družin. Tudi najboljše organizirana stavka se lahko zlomi ob temu vprašanju, če njeni organizatorji niso mislili na to.

To vprašanje je čestokrat in največkrat najvažnejše.

Kdaj se začne mezdno gibanje?

Za poedino mezdno gibanje je treba temeljitih, včasih precej dolgotrajnih priprav. Zato se mezdno gibanje ne sme izmisliti čez noč, iz hipnega razpoloženja delavstva, ampak mora biti preračunano na čas, ko so za to ugodne prilike.

Podjetje je za zahteve delavstva najbolj občutljivo takrat, ko ima največ naročil, ko dela s polno paro in vsako nerazpoloženje delavstva kvarno vpliva na proizvodnjo in stem na dobiček podjetja. Zato naj se mezdna gibanja prične ob takem času.

V nekaterih podjetjih se doba konjunktura ne more predvidevati, so pa nekatera, predvsem lesna podjetja, kjer se doba konjunktura periodično leto za letom ponavlja.

Mezdna gibanja naj se prične po možnosti poleti, ali v zgodnji jeseni, ko se dobe še poceni poljski pridelki, kar je v slučaju stavke ogromne važnosti. To velja predvsem za podeželje.

Priprava!

Uspeh meznega gibanja je odvisen tudi od tega, kako je bilo pripravljeno. Ko se enkrat ugotovi, kdaj naj se mezdna akcija prične, je treba takoj pričeti s pripravami. Treba je najprej zbrati točne podatke o delu podjetja, kakšna je cena proizvodov, ki jih podjetje proizvaja v primeri z režijskimi stroški, kolikšna je produkcija in kakšen je dobiček podjetja, ali ima podjetje še mnogo naročil, ali dela samo za zalogo. Vse to so važna vprašanja. Ugotoviti je treba nadalje, ali so se in ali se še delajo stalno nadure (to je dokaz pospešenega dela). Nadalje je treba ugotoviti cene in porabo življenjskih potrebščin v primeri z obstoječimi plačami, in eventualni porast draginje v zadnjem času ali od zadnjih pogajanj.

Na sestankih je treba dobro o vsem poučiti delavstvo in ga zaslusati. Ako ni vsaj 90% delavstva za izvedbo meznega gibanja, naj se isto sploh ne začne. Samo par delavcev izdajalcev, ki iz enega ali drugega vzroka ostalim skočijo v hrbet, lahko prinese nesrečo vsem drugim borečim se delavcem.

Vse priprave pa naj ostanejo tajne, ker ako podjetje za namene delavstva prezgodaj zve, se lahko na mezdno gibanje pripravi, odkloni naročila, napolni skladišča in potem je delavstvo brez moči.

Zahteve

Ko delavstvo stavi svoje zahteve, mora računati z dvema faktorjema: s podjetjem in njegovim stanjem ter potrebami delavstva. Zahteve delavstva morajo biti primerne prilikam in možnostim podjetja. Pretirane, dasi morda upravičene zahteve, delavstvu in organizacijam samo vzamejo resnost in zmanjšajo možnost za uspeh. Delavstvo se mora tudi zavedati, da je vsako mezdno gibanje ob koncu vendarle kompromis, sporazum in da pri enem samem gibanju, pri enih samih pogajanjih ne bo doseglo vsega.

Vodstvo

Vodstvo meznih gibanj naj se prepusti delavskim organizacijam. De-(Nadaljevanje na 2. str. zgoraj!)

Dnevi katoliške mladine sa tu...

obzorju. Mrak in slepomišenje je pustil drugim.

S Teboj delavska slovenska mladina je bodočnost. Tesno se združimo v družino, izpulimo plevel, ki je pognal na naših poljih, da bo pšenica lepše zorela v bodočih dneh slovenskim delovnim stanovom.

Zato te pozdravljamo, ker s Teboj je zdravje in moč, ki je tuji navlaki smrt. Ti z nami boš spremenila ovsenjak v belo pogačo, mrak v sonce, smrt v življenje. Bog te živi!

Nova mladina med dijaki, delavci in kmeti, ki ji ni do hrupa in bučnih zborovanj, ki ji ni za goste besede, ampak se je vsa predala molitvi, delu in žrtvovanju!

Nova mladina, ki je brezpogojno vdana Cerкви in papežu, kateri ni v cerkvenem učenstvu nič spornega, ki se živo zaveda, da je vse prizadevanje in delo človeka zaman, če ni blagoslova od zgoraj, od Boga!

Ti mladi fantje so se odrekli tudi dovoljenim užitkom, ker vedo, da strasti in napak ne preženo s predavanji in sestanki, ampak z zgledom, ki osvaja dan za dnem, so liki mravljam neutrudno na delu za osvajanje duš, zbirajo borce — voj-

Delavci iz črnih trboveljskih in velenjskih revirjev, z Jelovce po smoli dišeči drvarji, zidarji, v soncu posušeni kamnarji, kovinarji z Jesenic, konjiški usnarji, vsi, ki je z nami trpljenje in le črni kruh, pozdravljamo med nami mladino iz viteške Francije, Poljske, Čehoslovaške, Amerike, Belgije, Luxemburške, Holandske, Švice posebno pa Tebe slovenska mladina, ki z nami trpiš in z nami narodu slovenskemu lepšo bodočnost krojiš. Mi vemo, da iz slovenskih tal poganja nov rod, združen tesno z vero naših očetov in mater, rastoč iz pristnega bistva slovenskega človeka, ki svojih svetinj praščem pokladal ne bo, z živo voljo biti Bogu otrok, narodu sin, nikomur hlapec!

Slovenski delavec je do danes spal. Pa ure preizkušnje so težke, zdramile so ga in je pomel oči, udaril na pot proti soncu, ki vstaja na

ščake, urejajo vojake, da udarijo struno na plan ob svojem času.

Ta mladina prezira osebne nevednosti, žalitve in spore, se ne zgublja v malenkostih, prezira strujarstvo, samo, da poveže katoliške brate v katoliški edinstvi. Ti mladi radikalni brezkompromisni, v ostrom boju z zmoto, toda polni ljubezni do tistih, ki jih je zmota zapredla v svoje mreže. Živo se zavedajo, da čakajo katoliške Slovence težki časi in da jih bo rešila samo edinstvo!

Takega rodu nas ni strah, ta nova mladina čuva našo skrivnostno skrinjo in če je ta v dobrih rokah, česa naj bi se bali?

(Nadaljevanje s 1. strani!)

lavec sami, ki nimajo časa, niti sredstev, da bi se pečali podrobno s socialno zakonodajo in oblastnimi predpisi, bi lahko z eno samo neprevidno potezo uničili vsako možnost zboljšanja, morada za par let. Navodilom organizacije se mora delavstvo v vsem dosledno pokoriti. Če se na odgovornost organizacije prične z meznim gibanjem, sme ista tudi zahtevati, da se ji tisti, za katere se bori, v vsem podreduje. Potem bo delavstvo v organizaciji res našlo pravo zaslombo.

Mezdno gibanje mora potekati mirno, v redu, v skladu z zakonom, ker nepremišljeni koraki, besede in dejanja delavstvu položaj samo poslabšujejo. Predvsem se je izogibati nepremišljenih ali protizakonitih stavk. Stavka je zadnje in najhujše orožje

delavstva, ako se je zlorabi, se spremeni v šibo, ki že dolga leta tepe delavstvo. Zlomljena stavka lahko za več let v delavstvu uduši voljo za ponovni dvig.

Sodelovanje

Borba za kruh, vprašanje kruha je več ali manj last vseh delavskih organizacij. Zato je potrebno, da takrat, ko se gre za rešitev skupnega življenjsko važnega vprašanja organizacije stopijo v stik radi skupnega nastopa za skupne interese. Ne sme se pa to sodelovanje izrabljati, kakor se večkrat dogaja, za korist ene ali druge organizacije. Sodelovanje ne sme biti samo krinka za beganje delavcev in pridobivanje novih članov iz vrst drugih organizacij. To ni sodelovanje, to je zloraba!

Za sporazum...

Na zadnjem delegatskem zboru JSZ so med predsedniškim poročilom tudi padle besede, ki so izzevali v tem smislu, da je JSZ pripravljena k sodelovanju za zaščito delavskih pravic v vsakomur, nikakor pa ne z onimi organizacijami, ki so ustanovljene vsled potrebe nekaterih. To je očitno letelo tudi na ZZZ in zato je potrebno, da v našem glasilu podrobneje odgovorimo na take očitke.

Že opetovano smo povdarjali, da ZZZ ni nikak privesek, kaka dosedanja politična struja — temveč jo je nujno poklicala v življenje potreba, da započne odkrit in neizprosni boj napram pojavljajočemu se marksizmu in njegovim zastopnikom, ter da obvaruje delavstvo pred njegovimi škodljivimi posledicami. Kake so te posledice imamo dovolj zgledov in jih ne bomo ponavljali. Organizacija ZZZ je torej stopila v življenje iz potrebe in kot taka živi, ter se razširja to pa ravno zato, ker JSZ ni uvidela take potrebe — radi katere je bila tudi ona svoječasnopoklicana v življenje, namreč, da proti tedaj snujočim se marksističnim strokovnim zvebam zbere pod svoje okrilje katoliško delavstvo ter ga vodi in se bori z njim za njegove pravice po načelih, kakor jih razlagajo papeške okrožnice. Kakor so namreč le te edino merodajne za uravnavanje življenja v ostalem katoliškem svetu — tako mora katoličan nujno priznati njih načela tudi v delavskem svetu, sicer je brezplodno vsako govorjenje o kaki katoliški skupnosti. Ta misel skupnosti se je v vsem našem katoliškem svetu dosledno izvajala in kakor je bilo potrebno vsled nastalih razmer poudariti to skupnost — se je to tudi stavilo brezkompromisno. Zato se je ob času, ko je katoliška skupnost zahtevala potrebo ustanovitve posebne delavske organizacije, ko dosedanja ni hotela spričo njenih voditeljev več slediti načelom radi katerih je bila ustanovljena, namreč, da bo vodila in se borila za pravice delavstva po prvotno določenih smernicah — se je nujno

potrebno ustanovila nova delavska organizacija. To pa le s pristankom in po navodilih ostalega sveta katoliške skupnosti. Dokler pa ima ta nova organizacija ta pristane, toliko časa se ji ne more odrekati upravičenosti njenega obstoja. Nasprotno — ta edina nova organizacija je upravičena izjavljati se za zastopnico katoliškega delavstva. Kot taka pa tudi mora v sedanjem prestrem delavskem svetu čuvati katoliška načela in to brezkompromisno. Za ta načela pa se ne bo z nikomergogajala, da bi v njih izvajanjih popustila. Zlasti pa se ne bo pogajala z organizacijo, ki je ta vodilna načela, radi katerih je bila prvotno ustanovljena, opustila tako, da ji ostala katoliška skupnost odreka upravičenosti obstoja ter ga priznava novi organizaciji. Zato nas predsedniške besede JSZ, da se z nami ne bode pogajali, za enkrat še prav nič ne vznemirjajo. Kajti dokler JSZ ostali slovenski skupni katoliški svet ne priznava več upravičenosti — toliko časa tudi za nas ni upravičena zastopati delavstva in tudi ne korakati vzporedno z nami. Grožnje JSZ nam ne morejo škoditi dokler se bomo zavedali upravičenosti obstoja in dokler bo o tej upravičenosti odločal ostali slovenski katoliški svet. To bi bilo tudi še potrebno povedati na običnem zboru JSZ, da bi se dalo njenemu članstvu možnost, da presodi upiranje in napadanje njenih voditeljev na našo organizacijo in očitke, da smo le privesek gotovih političnih struj. Vsaj uspehi JSZ v vsem času njenega obstoja niso niti tolikšni, da ni sprevidela kam vodijo njeni kompromisi z raznimi levičarskimi ali desničarskimi strujami in da to ni v korist delavstvu. Tako ljubimkanje kaže ravno nato, da se JSZ ni nikoli zadostno zavedala svojega poslanstva ampak je skromno pobirala drobtine, ki so padale z marksističnih miz. Zato ne bi bil dosti neupravičen očitek, da se le ona drži danes za rep teh struj, ko se zaveda, da jo kat. delavstvo zapušča. To je naš jassen odgovor na stališče JSZ, da se z nami noče pogajati.

Pijmo ga, pijmo, dokler živimo!

II

Materialistični kapitalizem je delavca vedno le izžemal in ni bil v stanju dati mu življenjski cilj, ker ga pravzaprav sam nima, oziroma v kolikor ga ima, stoji na slabih nogah in je minljiv, kakor kapitalizem sam. Kapitalizem moralno razkaja; to opazimo na dejstvu, da se naše meščanstvo vedno bolj vda alkoholizmu, kar pa delavcu ne sme služiti za vzgled. Delavstvo, ki se vda alkoholizmu, se ne more boriti za svoje socialne pravice, postane torej svoj lastni sovražnik in je zmožno le tarnanja in propadanja.

Na drugi strani imamo marksizem, ki je prvi skušal zajeti našega delavca s tem da mu je postavil za cilj materialistični brezverski socializem. Neki marksistični pisec je izdal knjigo, v kateri se norčuje iz Boga in Kristusovih načel, češ da v Trbovljah Boga ni, temveč le siromaštvo in beda. H temu moramo ugotoviti, da če v Trbovljah Boga skoraj ni, nosi za to odgovornost marksizem, ki je Boga skozi desetletja izganjal iz src naših slovenskih delavcev. Sam marksistični nauk s svojo nesmotrnostjo in nedoglednostjo boljše bodočnosti dosmrtnega ter zanikanjem posmrtnega življenja, delavca zgolj duševno potlači in vzame njegovemu življenju sleheni smoter in smisel. On ustvarja v možganih delavca megleno iluzijo rdečega raja. Vsled tega se zateka delavec iz rdeče megle maksizma v megle alkohola. Marksizem prepričuje delavca, da bo itak vedno siromak, dokler mu le v razgretih možganih rdečih voditeljev obstoječa mednarodna solidarnost proletariata, ne prinese rdečega raja. Zakaj bi torej še štedil? Da požre njegove prihranke kakšna inflacija, zapora hranilnih vlog v

času krize, ali če vstopi v rdečo zadrugo, da si rdeči ravnatelj in odborniki iz njih delijo direktorske plače, ker so sicer »razredno zavedni«, in je od dialektičnega materializma, do želje po direktorski plači le kratek korak. Če delavec pod vplivom rdečih tako misli in ker tako misli, je jasno, da se ne more drugače ravnati kakor v svojo lastno škodo in je tudi jasno, da nosi materialistični marksizem dobesen del krivde za socialno mizerijo naših industrijskih krajev, dočim nosi ostali del krivde materialistični kapitalizem.

Tako govore Trbovlje, kjer imajo rdeči svojo trdnjavo:

Na 18.000 prebivalcev Trbovelj pride letnega konzuma alkohola 13 milijonov Din!, odpade torej na osebo neglede na starost in spol več kakor 700 Din na leto ali 1000 Din na vsako odraslo osebo. Zato je slovenski rudar razcapan, zato nima sredstev za svojo delavsko organizacijo in zato ker požene vse skozi grlo, požene s tem skozi grlo zdravje svoje in svojih otrok ter svojo boljšo bodočnost. Z popivanjem samim si znižuje svojo mezo in se obenem onesposobi za boj. Omenili smo Trbovlje le kot primer; s tem pa ni rečeno, da je stanje v drugih industrijskih središčih boljše. Povedali smo resnico...

Slovenskemu delavcu torej ne more postaviti jassen življenjski cilj in ga rešiti objema razkrajajočega alkoholizma ne materialistični kapitalizem, niti materialistični marksizem, marveč smo poklicani mi slovenski delavci, organizirani v ZZZ, da mu pokažemo cilj, ki zahteva zmago nad slepim nagonom in zvestobo narodu in katoliški Cerkvi, da tako napravimo iz njega treznega in jeklenega borca za pravice delavskega stanu.

Napad delodajalcev na delavsko zakonodajo

Že svoječasnó smo opozorili na akcijo delodajalcev in njih organizacij za poslabšanje socialne zakonodaje — na škodo delavstva. Predvsem je delodajalcem trn v peti § 330. obrtnega zakona, ki določa, da ima delavec še po teh letih pravico iztirjati od delodajalca odškodnino za nadure in druge zaostanke na plači. Delodajalci hočejo to dobo skrajšati na eno leto, kar bi bilo delavstvu v ogromno škodo. Delavci so v strahu, da ne bi bili odpuščeni in ne upajo od podjetnika zahtevati niti tega kar jim dovoljuje zakon. Ako bi nakana delodajalcev uspela, bi zopet težki stotisoči trdo zasluženega delavskega denarja padli v podjetnikov žep. Osnutek uredbe, ki bi poslabšal ta paragraf se glasi: Uredba o zastaranju pribitkov za čezurno delo.

§ 1.

1. Pribitki za nadurno dela pomožnega osebja za katero velja obrtni zakon zastarajo v roku enega leta, računajoč od konca koledarskega meseca v katerem je bilo izvršeno prekurorno delo.

2. Pravico za pribitek ima delodajalec

samo za ono prekočasno delo, ki je bilo izvršeno po nalogi delodajalca.

§ 2.

Za pribitke za katere je vložena tožba pri pristojnem sodišču do uveljavljanja te Uredbe, velja rok zastaranja po prejšnjih zakonskih predpisih.

§ 3.

Ta uredba stopi v veljavo na dan objave v službenih novinah.

ZZZ je takoj pokrenila akcijo, da ta Uredba ne stopi v veljavo. Postavila se je na stališče:

1. Ne dopustimo, da bi se okrnila naša socialna zakonodaja, ker vemo kako težko je priboriti delavstvu že z zakonom predpisano pravico.

2. Vse terjatve zastarajo po treh letih, zakaj bi se ravno radi delavskih zaslužkov delala izjema?

3. Zahteva vsega slovenskega delavstva je, da § 330. obrtnega zakona ostane popolnoma neokrnjen.

To svoje stališče smo tudi že takoj, ko smo zvedeli za osnutek uredbe, poslali na vsa merodajna mesta. Delavstvo in njegove organizacije pa morajo stalno stati na straži za delavske pravice.

Delavske in nam. legitimacije

V naši javnosti se je že večkrat obravnavalo vprašanje delavskih legitimacij. To vprašanje namreč v naši državi ni rešeno. V nekaterih pokrajinah ima delavstvo svoje delavske, poselske knjižice, drugod jih zopet nima. Že dolgo pa čuti zlasti delavstvo, da tudi delodajalci, živo potrebo po obveznih, enotno urejenih delavskih legitimacijah.

Lanski finančni zakon pa je napravil v tem pogledu korak naprej. Vseboval je pooblastilo za uredbo o legitimacijah (poslovnih knjižicah) delavcev in nameščenec. Na temelju tega pooblastila je ministrski svet izdal uredbo o legitimacijah.

Po tej uredbi mora imeti vsak delavec in nameščenec legitimacijo, ki je predpisana s to uredbo. Legitimacija ima fotografijo in bo stala največ 10 dinarjev. Legitimacije izdaja občina; za osebe pa, ki so se izučile v trgovini in obrti ali so zaposlene v trgovskih in obrtnih poslovalnicah, izdajajo legitimacije prisilna združenja trgovcev in obrtnikov. Legitimacije se obnavljajo vsakih 10 let.

Delodajalec ne sme vzeti v službo osebe, ki nima legitimacije. Po prestopu službe mora delodajalec vrniti legitimacijo v 24 urah.

Uredba vsebuje dalje še druge podrobne predpise in daje ministru za socialno politiko in narodno zdravje pooblastilo, da sme izdati pravilnike in navodila za izvajanje te uredbe.

Mi želimo, da bi ti pravilniki in ta navodila čimprej izšla in bi se tako dejansko začela izvajati ta koristna in važna uredba.

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(30) Od 1917—1922

(Nadaljevanje.)

Ker se Rusija ne more odreči aneksijam, mora revolucionarni proletarijat prevzeti vladno, da z demokratičnim mirom takoj preneha z vojno.

Po tem sklepu so vojaki in delavci korakali po petrograjskih ulicah in nosili napise: »Dol z Miljukovim, dol s provizorno vlado, dol z vojno.« Silna množica drugače mislečih pa je imela drugačne napise: »Zaupanje provizorni vladi! Dol z Leninom!« Prišlo je med obema strankama do krvavega spopada, v katerem je bilo nekaj mrtvih in mnogo ranjenih.

Vlada je ponovno podala pomirjevalno izjavo tihočo se vojne, katero so Sovjeti vzeli na znanje pod pogojem, da v bodoče vlada ne bo objavljala nikakršnih važnejših dokumentov brez predhodnega privoljenja delavsko-vojaških svetov. Zopet uničujoča dvojna vladavina.

Posledica omenjenih dogodkov je bila radikalna preosnova vlade. Gučkov je demisijsiral in Miljukov se mu je pridružil, ker mu je Kerenski dodelil prosveto mesto zunanjega ministrstva.

Knez Lvov je zdaj sprejel v novo vlado šest socialistov, Kerenski je postal vojni minister. Boljševiki so vstop v vlado gladko odklonili. Zahtevali so ali vsa ministrstva ali nobenega.

6. KOALICIJSKA VLADA.

(17. maja 1917 — 20. julija 1917.)

Mir na znotraj, ofenziva na fronti, skrajšnji mir brez aneksij, to so bile glavne misli vladne izjave.

Lenin je takoj dal odgovor: Tudi koalicijsko vlado moramo vreči ker nam ne doseže miru, ne da kruha, ne svobode.

Da bi pospešili boljševiško zmago, je bila sklicana v Petrograd vseruska konferenca skrajne levice. 140 delegatov je zastopalo 180.000 članov. Leninovi članki, še bolj pa njegova vžigajoča beseda je kmalu pomirila nekatere, ki so imeli svoje pomisleke glede narodnostnega vprašanja in vodstva v predstoječi drugi revoluciji. V dolgovernih govorih so boljševiki pobijali vojno, tajne dogovore z zavezniki, kakor tudi koalicijsko vlado, pritrjevali pa pobratimstvu med vojaki raznih narodnosti ali z drugimi besedami — internacionalo.

Takšni sklepi so bili vojne sitim vojakom kot nalašč dobrodošli. A tudi za kmeta je bila pripravljena vaba: »Zemlja se nacionalizira, lastnina plemstva, države in cerkve se anulira, zasebno premoženje zapleni. Država bo kmetom dodelila posestva v samoupravo. Kmetje pa naj se že takoj zdaj polastijo zemlje. Policija, vojaštvo in uradništvo, vse to bo izginilo. Lokalna samouprava bo brez kontrole in varuštva. Takoj se morajo ustanoviti kmečki sovjeti, da si postavijo vzorna gospodarstva.

Takšne besede so kmetom prijale, Lenin je postal njih polbog. Ob tako intenzivni propagandi vlada ni smela molčati. Le uspešna ofenziva na fronti je mogla boljševizem zatreti.

Vojaški položaj pa je bil sila neugoden. Še pred marčno revolucijo se je vsa fronta zamajala. Vojaki so zapuščali strelske jake in trumoma odhajali domov ali pa se klatili okrog. Po odpovedi carja je radi agitacije izginila sleherna avtoriteta. V vojaških svetih so se govorili dolgi,

brezpomembni govori. Parola se je glasila: Nobene ofenzive. Državne zastave so nadomestili z rdečimi. Jasno je, da so v takih okoliščinah tudi oficirji zgubili pogum.

Kerenski je še vedno trdno upal, da razpad prepriči, četudi mu je glavni stan podal sledečo sliko o situaciji na frontah:

Severna fronta: Vojaki zavzemajo glegde ofenzive pasivno stališče, deloma odklonilno. Preosnova naleti na težkoče.

Zapadna fronta: Razpoloženje dvomljivo. Malo vojakov bo sledilo povelju za ofenzivo. V slučaju poraza bi moglo slediti maščevanje nad oficirji. Jugozapadna fronta: Oster protest proti ofenzivi. Borbeni duh je popolnoma izginil.

Rumunska fronta: Večina vojakov želi takojšen mir.

Kljub takšnim mračnim vestem je Kerenski odpoval na fronto v spremstvu francoskih socialistov Thomasa in Cachina potem, ko je kongres vojaških svetov objavil sledečo pozdravno proklamacijo: Vlada nas pozivlja na naskok. V ognju revolucije ojačeni in na demokratični podlagi organizirani ste šli pogumno v boj. Naše misli so z vami, sinovi revolucionarne armade. Vojaki zaledja, hitite na fronto. Vsi državljani naj izvršijo svojo domovinsko dolžnost. Mi pa bomo na straži nad svobodo Rusije. Vojaki in oficirji! Za svobodo Rusije se borite, borite za bližajoči se vsesplošni mir! Po zdravljeni bratje! Živela revolucija! Naj živi revolucionarna armada!

Prvi dnevi napada meseca julija so prinesli Rusiji sijajne zmage. Kerenski je dal po vsej državi razglasiti: Naše čete so doprinesle dokaze junaštva. Vseposod čut dolžnosti in discipline. Pod rdečimi prapori bomo dalje zmagovali.

Z delavskih bojišč

Ljubljana

Ljubljana — stavbinci

Res je, da se malokdaj dobimo vsi skupaj na sestanku. Ampak naš duh je enoten in se prav radi tega naša podružnica dobro razvija.

Mi nobenega ne silimo, da mora pristopiti k naši organizaciji, kakor se to dogaja pri rdečih. Na takega člana mi nismo ponosni. Prav zaprav mi takega člana, ki nima svojega prepričanja v organizaciji in bi pristopil le radi lastnega dobička, v organizacijo niti ne maramo.

Novo mesto

Pri nas se že pozna delo organizacije. Komaj se je dobro ustanovila naša podružnica, pa imamo že odsek stavbincev v Mirni peči.

V četrtek dne 16. t. m. je bil v Mirni peči kratek pa važen sestanek, katerega se je udeležil zastopnik centrale tovariš Luzar in nam opisal pomen in namen obratnega zaupnika. Takoj nato smo postavili g. Svetinu, gradbenemu podjetniku, predlog, za volitve obratnih zaupnikov po kratkem volilnem postopku. Podjetje je na to pristalo in predloženi zapisnik podpisalo, tako so se v petek 24. t. m. izvedle volitve. Dobili smo tri zaupnike. Zbrali smo napogumnejše delavce, katerim res lahko zaupamo in sicer: Zupančič Franc, Pirnar Jože, Zupan Ivan.

Pripomniti moramo še, da so, razen par naših odločnih nasprotnikov, vsi priznali potrebo organizacije in brez vsega posebnega nagovarjanja pristopili v naše vrste.

Delavci, jutri 26. t. m. je sestanek ob 10 uri v Rokodelskem domu. Udeležite se ga vsi in povejte svoje težnje, želje in misli o naši strokovni organizaciji v obraz vsem navzočim in ne med neorganiziranimi za našim hrbtom. Ali te ni sram, da batiš samega sebe? Povej in vsi se bomo poprijeli tvojega pametnega predloga. Na sestankih se bodo obravnavala važna vprašanja.

Dosti je članov, kateri so samo pristopili in niso še ničesar plačali. Vsaj na sestanku naj pridejo. Ali mislite, da delamo mi z vašimi imeni? Ne! Mi hočemo poštenih in rednih delavcev. Pridite jutri in se pokažite, da ste res delavci. Storitve svojo dolžnost! Legitimacije so prišle.

Naklo

Dne 16. junija ob 6 uri popoldne se je vršil v Naklem, v dvorani stare šole drugi sestanek Zveze združenih delavcev.

Tov. predsednik Tiringer je pozdravil vse navzoče ter podal besedo govorniku iz Kranja tov. Megletu, ki je govoril o pomenu in razviku organizacije ZZZ. Vsi so ga z zanimanjem poslušali ter mu z veseljem odobrvali.

Tovariši, tovarišice! Ne ustrašite se! Bodite trdni v svojem prepričanju. Delajte za procvit in napredek svoje organizacije. Bojujte se za zmago pravice, da dosežemo cilj, h kateremu smo se napotili. Trnjeva je vaša in naša pot, toda ne klonimo in ne omahujemo, ampak z veseljem na delo in v boj za pravice slovenskega delavstva.

Senovo

Vseposvoda čitamo, da je naša industrija v lepem razmahu. Res je to. Tudi v rudnikih T. P. D. smo rudarji v polni meri zaposleni, tako, da se na delovni dan ne praznuje več. Kljub temu pa, da se dela normalno, si ne more rudar, posebno, če ima številno družino, nabaviti nič drugega kakor hrano. Po revirjih je živjež skoro dražji kakor v mestih in se rudar s strahom izprašuje, kako bo na jasen oblekel in obul svojo družino.

Nasprotstva proti naši organizaciji so se od gotovih strani malo pomirila. Pač vidijo, da je tudi v naši organizaciji energičnih rudarjev in se je med rudarji na Senovem trdno usidrala.

Med rudarji na Senovem se je pojavila misel, da si ustanovijo društvo sv. Barbare. Naša podružnica to misel odobrava in je prav, da se uvede zopet lepe stare navade med rudarje in mislimo, da ni rudarja, ki ne bi to odobral.

Celje

Podružnica naše organizacije, da si ji nekateri pridno mečejo polena pod noge, neumorno dela za koristi delavk. Saj za beležimo lahko v najkrajšem času spet kar dve povsem uspešni intervenciji izvršeni po naši organizaciji pri delodajalcu, kjer je uslužbenega največ članstva. Ena intervencija je bila izvršena celo za delavko, ki še ne pripada naši organizaciji, pa bo menda ob tako konkretnem primeru skrbni naše organizacije za svoje ljudi že uvidela kje je njeno mesto in če že ne iz

drugih nagibov vsaj iz hvaležnosti v naše vrste stopila. Obe intervenciji sta bili izvršeni v zadevi § 219 obrt zak.

Z veseljem moremo tudi pozdraviti misel, ki si osvaja duše celjskega delavstva, da v vsaki zadevi, ko je treba delavcu pomoči, išče pomoči pri ZZZ, ki to pomoč tudi z vso prizadevnostjo izkazuje. To je kajpak dokaz, da si pridobiva med nami še tako mlada ZZZ tla, kljub temu, da smo večkrat pričali kako si posebno mlajši delavci in delavke radi pritiska od drugih v naše vrste ne upajo stopiti, ker morajo vprav radi zaupanja v ZZZ ali če so pogumnejši, radi vstopa preslišati pikre opazke ali celo šikanje. Nekaj takih primerov je kaj kričočih in naravnost vpijejo po zdravniku.

Mestinje

Mislili smo, da bo res mir med nami in podjetjem, ko smo po 14 dnevni stavki podpisali sporazum. Podjetje pa le malo spoštuje ta sporazum, oziroma svoj podpis, ki ga je dalo na ta sporazum. Stalno je poudarjalo podjetje, da nima nič proti organizaciji. Da pa to ni res, se vidi že iz tega, da moramo sedaj plačati drva, ki smo jih prej vsa leta dobivali brezplačno. Poprej tudi nismo plačevali stanovanja, kar moramo sedaj poravnati vse že vnaprej.

Da bi oblast vedela, kakšna so naša stanovanja, smo prepričani, da takoj zapleni vsa stanovanja, saj ima tuberkuloza tu odprto polje. Nihče noče verjeti, da ima kmet boljše prostore za svoje kokoši, kakor pa mi za stanovanje.

Kakor vidimo, ne bo nič pomagalo vse prizadevanje naše organizacije, in bo naša borba za naše pravice trajala vekomaj, če ne bomo sestavili kolektivno pogodbo.

Pripomniti moramo še, da je podjetje umaknilo tožbo, ki je bila naperjena, ne samo proti enemu članu, ampak proti vsej naši organizaciji. Pri vseh poravnalnih razpravah je podjetje poudarjalo, da so delavci nalašč pokvarili stroje, kakor dvigalo in transmisijo s tem, da so delavci vtaknili notri kos opeke in kos železa. Ko je delavec na katerega je šla krivda na sodišču predlagal še nekatere priče, je podjetje enostavno umaknilo tožbo.

Mi dobro vemo kakšen zajec tiči za tem grmom in prav to nas še bolj druži.

Zabukovca — Griže

Bili smo in bomo! Pod tem naslovom se repenči zopet v »Del. politiki« neki bivši, zapuščen marksist in materialist neki —ec, ki ga vsi dobro poznamo, a se malo kdo za njega zanima. To je tisti g. —ec, bivši zaupnik, ki je tolažil delavce v Zabukovci, ko so mu stavili vprašanje na zborovanju, kaj naj store sedaj ko so krivično reducirani in bodo na cesti, jim je pa ta zelo »kšaj« bivši zaupnik svetoval tole: boste pač vzeli koše, pa boste šli v hribe beračiti!

Da je razžaljen, to mu verjamemo. A on pa tudi lahko verjame, da mu ni zagurano, da se mu ne bo treba nikdar več bahati v Zabukovci z 90% močjo marksistov! Glede piščevih hval, da se jim za funkcije ni treba boriti, pa lahko pribijemo njegovo izjavo, da se od odbora Zadruga ne pusti proč spraviti, ker mu to nese!

Glede tisočakov, je pisec na prošnjo nekega rudarja, ko je prosil pomoči v boleznih iz tega denarja, ki je v te svrhe bil shranjen v hranilnico, pa je ta »bivši« izjavil, da tega denarja ni več. Seveda, ker prošnjik ni marksist.

Na občini v Grižah je pa ravno pisec tisti predlagatelj na seji občine nekih novih doklad, ki mu seveda oblast ni priznala, kakor ne pametni odborniki.

Glavno pozornost pa bomo v prihodnjič obrnili na to, da bodo od strani marksističnih večnih napadalcev v jami v službi, imeli naši tovariški mir! Pribijemo pa dejstvo resnice: bolj nas boste napadali z demagogijo, več nas bo. Le nudite nam še zabave. Mi vam bomo odgovarjali.

G. —ec s sodrugi se izraža, da so pametnejši od vseh 400 delavcev v Zabukovci, celo tako daleč se je še spozabil, da je pokazal priganjaško voljo nad vozači, medtem ko je na drugi strani agital proti nadprodukciji.

Torej, ali še ne bo imel ta vsiljivi —ec tega dovolj? Ali naj mu povemo tudi še to, da je bil primoran po vseh okoliščinah se odstraniti iz zaupniškega mesta.

Takšnih in še več podobnih talentiranoosti sodruga —ec bi si lahko privoščili pa za enkrat bodi dovolj; se še drugič kaj oglasimo.

Hmelnik — Nov. mesto

Po dolgem času smo se tudi mi zbudili, ki smo pravi sužnji, kar je nam dokazal zastopnik centrale na sestanku 16. t. m.,

saj ne dobimo za svoje težko delo nikaškega plačila. Tega nam gotovo ne bo vsak verjel, pa je le res.

Hmelniška graščina zaposluje stalno okrog 80 gozdnih delavcev in za to delo daje le garancijo — listek za trgovino. Tako mora delavec vzeti le v trgovini, kjer ima garancijo. Trгоvec zna to priliko izkoristiti in zaračuna blago po lastni volji.

Zahvaljujemo se centrali ZZZ, ki nam je poslala delegata na naš prvi sestanek. Ta nam je povedal, da mora delodajalec plačati delavce le v gotovini. Povedal nam je še veliko drugih zanimivih reči, o katerih se marsikateremu izmed nas niti sanjalo ni. Ni še nas veliko, ki smo pristopili k organizaciji kot odsek gozdnih delavcev novomeške podružnice. Vemo, in prav zato tudi ne bomo zahtevali uspehov organizacije, dokler se ne bomo znašli pod njenim okriljem vsi, tudi tisti, ki danes nimajo niti pojma o organizaciji. Seveda jim to ni v toliki meri zameriti, saj nimajo prilike, da bi se o tem poučili.

Mi kolikor nas je bilo v četrtek na sestanku, smo že prišli do prepričanja. Zato pa smo naprosili tov. Zupana Cirila, predsednika novomeške podružnice, naj nas še obišče.

Remšnik

Že precej časa pri nas obstoja podružnica ZZZ v Remšniku. Delavci, ki so po večini zaposleni pri sezonskem delu, so dobili delo. S tem se je tudi organizacija poživila. Na binkoštno nedeljo smo imeli sestanek, ki se ga je udeležil tudi predsednik ZZZ iz Sv. Lovrenca na Pohorju tov. Vrenčur. Sestanek je dobro uspel. Zastopnik, tov. Vrenčur je predvsem pozival člane, da naj se resno poprimejo organizacije, če jo že enkrat imajo.

Tovariši! Ne živimo ravno v najlepših razmerah! Plače so nizke, zaslužek samo par mesecev v letu, pa še od tega se nam mnogokrat odtegujejo krivični, trdo prisluženi dinarji. Pomagati si moramo! Vsi, ki še niste organizirani, pristopite k ZZZ, da se bomo tako skupno borili za svoje pravice. Oni člani pa, ki ste že pristopili, v redu izpolnjujte svoje dolžnosti že sedaj. Po toči zvoniti bo prepozno!

Sv. Lovrenc na Pohorju

Že zadnjič smo sporočili, da je naša organizacija odpovedala pri podjetju H. Kieffer v Sv. Lovrencu na Pohorju, lani sklenjeno kolektivno pogodbo ter vložila osnutek nove pogodbe. Socialisti pa že sedaj delajo na račun pogodbe neokusno reklamo in nas sedaj, ko bi bila sloga med delavci najbolj potrebna, napadajo. Naj si rdeči »sodrugi« svoje zmožnosti raje prihranijo za pogajanja, pa se bodo tedaj pokazali, kaj znajo in zmorejo.

Podturn

Že dolgo se nismo nič oglasili v našem priljubljenem listu »Slovenskem delavcu«. Naša organizacija se dobro razvija in veliko jih je, ki so uvideli, da moremo le potem skupnosti t. j. organizacije, si priboriti malo boljše življenje. Prav malo jih je, ki stojijo še ob strani in čakajo, da jim bomo mi priborili boljši košček kruha. Zavedajo naj se, da jim mi ne bomo v bodoče več tako naklonjeni. Vsakdo ve, da smo dobili 50 par na uro poviška samo radi našega organizacijskega dela in naše zavesti.

Prihodnji teden bomo izvedli volitve obratnih zaupnikov in sicer po kratkem volilnem postopku. Saj pri nas ni tri petine delavcev, ki bi temu nasprotovali. Ker smo enotni, se bomo dobro odrezali.

Vavta Vas

Pomagaj si sam in Bog ti bode pomagal. — Tako pravi pregovor. Pri nas je pa ravno obratno: Vsak čaka, da mu bo organizacija nekaj dala, a on organizaciji nič. Ko je lansko leto organizacija intervenirala radi nekaterih delavcev v tovarni Pavlin in je bila intervencija uspešna, so bili vsi za organizacijo, takrat se ni nobenemu smililo dati tistih par dinarjev za članarino. Danes jih pa tako težko pogrešajo.

Tovariši! Organizacija smo mi vsi, zato se ne smemo zanašati drug na drugega, ampak stopimo še danes ramo ob ramo za zaščito naših pravic. Potem, ko nam bo spet tekla voda v grlo, bo prepozno!

Jesenice

KRAJEVNA BRATOVSKA SKLADNICA NA JESENICAH

odreja za mesec julij 1938 sledeči vrstni red zdravniške službe ob nedeljah, ki velja za vse družinske člane brez razlike na njih bivališče, in sicer:

3. julija 1938 g. dr. Keržan Bartol
10. julija 1938 g. dr. Čeh Milan
17. julija 1938 g. dr. Keržan Bartol
24. julija 1938 g. dr. Čeh Milan
31. julija 1938 g. dr. Keržan Bartol

DROBNE DOMAČE

Tovarno za ukradena kolesa so odkrili orožniki pri Sv. Barbari v Slov. goricah. Neki Ignac Krajnc in Jožef Klamfer sta že dolgo časa kradla kolesa v Mariboru in Ptuj, doma pa sta jih potem predelala. Predelana kolesa sta prodajala po Slov. goricah in na Dravskem polju. Orožniki so oba aretirali in jima zaplenili še 9 prenaterejenih koles.

Nesreča. Pretekli teden so priredili na Glaziji v Celju kozaško džigitovko. Na plot ob Glaziji se je spravilo veliko mladine, ki bi rada zastoj gledala džigitovko. Otroci so se spenjali celo po drevesih. 12 letni sin delavca Konec Alojza je padel z drevesa in si zlomil desno roko v zapestju.

Ljubavna tragedija. V Zečah pri Poljčanah se je odigrala pretresljiva ljubavna tragedija. 24 letni kovaški pomočnik Franc Vrečko je v neki gostilni najprej ustrelil svojo izvoljenko 21 letno Anico Marzidovšek, potem si je pa pognal kroglo v glavo. Marzidovšek je bila takoj mrtva. Vrečko, ki se je dalj časa boril s smrtjo, je tudi podlegel poškodbam. Vzrok tragedije ni znan.

Prste mu je odrezalo. Lastnik žage v Lipnici g. Rozman je bil zaposlen z žaganjem desk. Nesreča je hotela, da mu je prišla roka v stik s krožno žago, ki mu je odrezala štiri prste. Ponesrečenca so prepeljali v bolnišnico.

Strahovito neurje je divjalo v okolici Ludbrega, kakršnega niti najstarejši ljudje ne pomnijo. Najprej se je vtila ploha, pomešana s točo, potem se je pa utrgal še oblak. Toča, ki je bila ponekod debela kakor jajce, je uničila vse poljske posevke in oklestila tudi trte po vinogradih in sadno drevje.

Nesreče. Z okna I. nadstropja je padel v Štepanji vasi 5 letni Joško Vodnik. Deček je dobil hude notranje poškodbe. 32 letni Rudolf Žitnik z Izanske ceste je padel pred domačo hišo in si zlomil ključnico. Posestnik Alojzij Remc iz Dobrnič pri Novem mestu je padel s strehe in si poškodoval obe roki. Na Šmarski cesti je padel z motorja Vladimir Avsec in si zlomil nogo. Pri telovadbi si je zlomil nogo Franc Pavlin, sin pekovskega mojstra z Jeranove ulice. Vsi ponesrečenci se nahajajo v ljubljanski bolnišnici.

Stiriletni deček — požigalec. V Stražgajncih v občini Cirkovce je nastal požar v gospodarskem poslopju posestnika Napasta Fr., ki je upepelil vse poslopje. Požar je zakrivil 4 letni sinček. V kuhinji je našel vžigalice in zažgal slamo. Dejal je, da je to napravil, ker sta mu stavba in plot ovirala dohod do sosedovih otrok.

Gosenice se pojavljajo zlasti okoli Varždina v velikem številu. V Koprivnici je šolska mladina na pobudo občinske uprave v teku osmih dni uničila nad milijon kapusovih belinov.

Požar v Stični. V Vrhpolju pri Stični je nastal nevaren požar. Goreti je začela hiša posestnika J. Kralja. Gasilci so imeli težavo, ker daleč naokoli ni vode; vendar se jim je posrečilo rešiti vsaj bližnje gospodarsko poslopje.

Veliko električno centralo bodo zgradili na Drini, ki bo preskrbovala vso severozapadno Srbijo in severovzhodno Bosno kakor tudi vso industrijo na tem ozemlju z električnim tokom.

Nesreča v tovarni. V neki mariborski tekstilni tovarni je prišel 24 letni delavec Ignac Jelen z desno roko v stroj. Zobje so mu roko popolnoma razmesarili, tako da so morali ponesrečenca prepeljati v bolnišnico.

Prometna nesreča se je zgodila v Mariboru na vogalu Koroščeve in Čopove ulice. Trčila sta osebni in tovarni avtomobil. Sunek je bil tako silovit, da sta se obe vozili skoraj popolnoma razbili. Vendar sta ostala ovaža nepoškodovana.

V Beogradu je organizirala policija posebno varnostno službo, ki naj prepreči, da bi moški na ulici nadlegovali ženske. Povod k temu je dal napad, ki so ga izvršili pred kratkim trije pijanci, med katerimi je bil eden celo profesor, na dve ženi, ki sta se iz kina vračali domov, pri čemer je bila ena težko ranjena.

Med voditelji beograjske združene opozicije in vodstvom HSS se zopet vodijo pogajanja o prihodu dr. Mačka v Beograd; če bo res prišel, kar pa ni posebno verjetno, bo v Beogradu skupna konferenca združene opozicije, ki bo kajpada mlatila prazno slamo.

Ministrski predsednik dr. Stojadinović se je peljal skozi Ljubljano v Benetke, kjer ga je sprejel italijanski zunanji minister grof Ciano.

Kralj Peter II. je obiskal letalsko razstavo v Beogradu, ki je doživela izreden uspeh. Obiskovalcev je bilo nad 200.000.

Sestanki in zborovanja ZZZ

V NEDELJO, DNE 26. JUNIJA:

PTUJ: sestanek delavstva ob 10 dopoldne v gostilni Brenčič Miha v Ptuj.

Zapisana pravica

SLUŽBENO RAZMERJE IZVEN OBRITNEGA ZAKONA

Pogosto se vršijo v lastni režiji razna dela, za katera se sicer zahteva obrtna usposobljenost na ta način, da se naprosi kak obrtnik, da posodi svoje pismo, kakor da bi on vršil dela, dejansko pa služi ta firma le za varanje oblasti. V resnici pa se istega odpravi le z malenkostno nagrado in ni dotični obrtnik s pravim izvrševalcem del in z uslužbenci tega izvrševalca v nobenem razmerju. Kajti izvrševalci sam najema delavce, jih prijavlja Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev, jih plačuje in tudi odpusča. Med takimi delavci pa so tudi taki obrtniki pomočniki po zak. o obrtnih. Nastane pa zato vprašanje, kako je reševati razne spore, ki nastanejo pri takem službenem razmerju. Pri tem je ločiti dvoje. Prvič je možno, da se gospodar, ki si je izposodil tozadevno firmo od kakšnega obrtnika z delavcem dogovori, da mu za določeno vsoto izvrši dotično delo, ne glede na to, koliko časa ima ter ni plačan po posameznih urah ali kosih. Mogoče pa je tudi, da si gospodar, ki ima izposojeno firmo dogovori, odn. najame delavca proti plačilu na uro, ali na kose. V prvem primeru gre med gospodarjem in delavcem le za navadno delovno pogodbo po občem državljanem zakonu. Pravno razmerje med gospodarjem in delavcem prične z začetkom in konča pa z dovršitvijo dogovorjenega dela. Ob tej dovršitvi tudi zapade vsa pogojena nagrada v plačilo, če ni kako drugače dogovorjeno in tudi za prenehanja tega razmerja ni potrebna nikakva odpoved. Drugačno pa je razmerje, če se delavec pogodi, odn. če gospodar najame delavca, da mu vrši kako delo proti uri odn. dnevni nagradi ali nagradi po kosu in se tudi ne zamore predvidevati, koliko časa bo to delo trajalo. V takem primeru pa gre za službeno razmerje, za katero pa pridejo v poštev določila onega zakona, ki ureja tako uslužbeno razmerje. Kot tak zakon pa zamore priti v poštev ali splošni drž. zakonik, ali pa obrtni zakon s stranskimi delovnimi zakoni, ki urejajo uslužbena razmerja po obrtnem zakonu.

Tako je n. pr. trgovec z manufakturo najel zidarskega pomočnika, da mu na vrtu postavi lopo in da mu prebela fasado njegove hiše. Dogovorila sta se za mezo po 4.—din na uro. Da bi čim več zaslužil, pa je ta zidarski pomočnik delal celo po 12 ur dnevno in tudi ob nedeljah. Med delom pa je bil 7 delovnih dni bolan. Ko pa je izvršil delo, ga je gospodar, ki si je za navedena dela za obrtno oblastvo od

tujega zidarskega mojstra sposodil firmo, odpustil brez kakšnega odpovednega roka. Dotični zidarski pomočnik toži sedaj gospodaja — ne zidarskega mojstra za nadure, za plačilo bolniškega tedna in za redni 14 dnevni odpovedni rok. — Temu zidarskemu pomočniku pa ni priznati polne upravičenosti njegove zahteve. Kajti ni bil on nameščenec po obrtnem zakonu, kakor se on sklicuje. Res je bil ta zidar zaposlen pri obrtniku — trgovcu po obrtnem zakonu, — toda ta obrt pa nima nič opraviti z stavbinsko obrtjo, ker se gospodar ne peča z njo v namenu rednega pridobivanja. Zato se obrtni zakon na navedeno službeno razmerje ne more nanašati. V poštev pridejo le določbe občega drž. zakona. Ta pa ne daje nikake pravice do nadur kakor tudi nima prisilne določbe glede 14 dnevne odpovednega roka. Ko ta zidarski pomočnik ni izvrševal tudi nobenih višjih poslov, se mu je zato zamogoče odpovedati že za naslednji dan. Edino, kar je šlo temu uslužbencu, je bila plača za 7 delovnih dni, ko je bil ta čas bolan in ni delal, ker je pred obolenjem vršil delo že nad 14 dni in tak bolniški teden priznava tudi obči državni zakon.

Po opisanim smo razložili pomen službenih razmerij, ki se pogosto sklepajo in ki so v škodo tudi delojemalcem. Kajti pri takih službah se ne morejo posluževati onih pravic, ki so zanje določene, če spadajo pod zakon o obrtnih. Potrebno je zato pri sklepanju zgoraj opisanih službenih pogodb, da si delojemalci pri sklepnitvi vsaj s pogodbo zagotovijo vse one pravice, ki bi mu šle, če si gospodar skuša gotova dela v svojo prihranitev izdatkov izvršiti v lastni režiji. Sicer pa se je takega sušmarstva izogibati, ker se s takim postopanjem izigravajo določbe, ki so odrejene le v zaščito delojemalcev in si delavstvo s takim sušmarstvom le otežkoča svoj položaj. — V zgoraj navedenem primeru tedaj ne velja obrtni zakon, dasi ravno spada obrtnik trgovec sam pod obrtni zakon. To pa z ozirom na določilo obrtnega zakona, da mora izvrševanje obrti služiti rednemu pridobivanju. Zato tudi pomožno obrtno osobje, ki služi obrtnemu pridobivanju — ne more spadati pod določbe obrtnega zakona, če vrši dela pri obrtniku, ki nima z njegovim rednim delom nič opraviti. Obrtni zakon velja za ono pomožno osobje, ki je zaposleno v obrti, ki služi rednemu pridobivanju dotičnega obrtnika. To je na vsak način imeti v vidu pri sklepanju raznih službenih pogodb, da se zamorejo varovati zakonite pravice.

SONCE IN SENCE DOMA IN DRUGOD

Doma

Silos, velika pridobitev kmetijstva. Ministrski svet je izdal uredbo o silosih, to so javna skladišča za pravilno shranjevanje žita in drugih poljskih pridelkov, za njihovo čiščenje, sušenje in tipiziranje ter za kreditiranje na temelju lombardiranja teh poljskih pridelkov.

Silose se deli v zbiralne, konsumentne, terminske in zbiralno konsumentne ter se bo ustanovila posebna akcijska družba za silose, ki bo stala pod nadzorstvom trgovinskega ministrstva. Prevoz poljskih pridelkov v silose bo na državnih prometnih napravah deležen posebnih ugodnosti.

Nova tovarna za elektrolizo bakra. Dne 3. julija bodo v Boru otvorili novo tovarno za elektrolizo bakra. Z novo tovarno bo Jugoslavija gospodarsko mnogo pridobila, ker bo sama proizvajala baker iz bakrene rude za svoje potrebe in tudi izvažala baker mesto bakrene rude, s čimer bo dosegla višjo ceno. — V treh letih, odkar ima oblast sedanja vlada, se je Jugoslavija osamosvojila že v železu, aluminiju in sedaj v bakru.

Trgovski kongres. V času ljubljanskega velesejja, katerega je obiskalo čez 100.000 oseb, se je vršil tudi trgovski kongres. Na njem so razpravljali o vseh važnih problemih našega gospodarstva, predvsem problem delovanja tujcev v naši državi, veleblagovnic, reforme davčnega sistema, industrijskih prodajalnic, gospodarske zakonodaje, turizma, cest, kmečkih dolgov, razmerje trgovstva do zadružništva in mnogo drugih važnih vprašanj. Kongres je počastila s svojo udeležbo tudi delegacija iz Bolgarije.

Pšenica se je zopet podražila za 10 din na meterski stot, ker Prizad noče izvršiti sklepa vlade, da bi uvozil 100 vagonov pšenice. Drugi pa je ne smejo uvažati.

Novi papežev nuncij za Jugoslavijo. Na poti v Beograd je novi papeški nuncij msgr. Felice. S tem bo izpolnjeno mesto v Beogradu, ki je bilo od decembra 1937 prazno, ker je prejšnji nuncij Pellegrini

netti imenovan za kardinala. S prihodom novega nuncija se vzpostavljajo stari odnosi med Vatikanom in Belgradom. Novi nuncij ima nalog, da po neuspehu prvotnega načrta za konkordat najde drugo rešitev za ureditev odnošajev med Jugoslavijo in Vatikanom in položaja katoliške cerkve v Jugoslaviji.

Skupščina zveze mest v Ljubljani. V nedeljo se je prvič vršila v Ljubljani omenjena skupščina. Od 72 jugoslovanskih avtonomnih mest pripada zvezi 68 in je skupščina reševala važna vprašanja glede razvoja in procvita naših mest.

Drugod

Dunaj pričakuje Hitlerja. Kakor poročajo, sta se Hitler in general Fritsch, ki je bil začetkom februarja odstavljen, zopet pomirila. S tem hoče Hitler doseči pomiritev armade. Z druge strani pa prihajajo vesti o neki nezadovoljnosti v nar. soc. stranki v Avstriji. Pravijo, da namerava Hitler napraviti red. Avstrijski nar. socialisti so mu namreč sporočili svojo nevoljo, ker so vsa ona mesta, ki so jim bila prvotno obljubljena, zasedli Nemci iz stare Nemčije in ga zaradi tega vsi željno pričakujejo. Vendar izgleda, da ga zankrat ne bo v Avstrijo, ker se nahaja na počitnicah.

Francoska zveza krščanskih delavcev je imela svoj letni kongres, na katerem so ugotovili točno bilanco doseženih uspehov v preteklem poslovnem letu in da so mere zvezinskih organov bile v popolnem skladu z zaupanjem, ki ga uživajo s strani članstva. Določen je bil tudi akcijski program, ki naj obvlada bodoče udejstvovanje Zveze C. F. T. C. Število članstva je že lansko leto prekoračilo pol milijona, ko je zveza proslavila 50 letnico svojega obstoja.

Na daljnem vzhodu so porušili Kitajci glavne nasipe na Rumeni reki, da s tem ustavijo ofenzivo Japoncev. Poplave, ki so nastale vsled tega, so zavzele ogromen obseg. Voda je uničila nad 20.000 kitaj-

BELEŽKE

SRAMOTENJE

Na eni najboljudenejših ljubljanskih ulic je nekega večera zapovedal lastnik modne trgovine svoji nameščenki, da se mora obleči v kopalno obleko s čisto kratkimi hlačami in golim hrbtom ter se postaviti v izložbeno okno in s tem v izložbi vrteti ter biti ljudem na ogled, da so si ogledovali žensko kopalno obleko. Okrog izložbenega okna se je zbrala gruča fantalinov in se naslajala nad to neokusnostjo. Pametni ljudje so se zgrajali ter obsojali tak način reklame, ki ponižuje nameščenko v razstavi objekt. Če že v Ameriki uvajajo razne reklamne trike, mislimo, da pri nas ni treba vsako neumnost posnemati. Sicer obstojajo v Ameriki manekini, toda ti se predstavljajo le kupcem. Postaviti napol gola nameščenko v izložbo, pomeni pa že višek, kajti delovno razmerje zahteva od delojemalca, da oddaja svojo delovno moč v najem — ne pa svoje telo in svojo čast. Proti takim podlostim bomo dvignili odločen protest, ki ne bo brez posledic.

ODLOČNEGA DELAVCA TEPE USODA

Kjer ni delavec suženj podjetniškega duha, njegove barve, ni sposoben za delo. V Ljubljani je med drugim tudi tekstilna tovarna v kateri ne obstoja nobena organizacija. Podjetnik, z delničarji podjetja, so člani Sokola. Težko je gledati podjetniku, da je njegovo delavstvo izven sokolskih vrst. Tako je bil zaposlen v tem podjetju med drugim tudi delavec, ki je član Fantovskega odseka, ki se je udeležil proslave 35-letnice obstoja Prosvetnega društva na Viču. Že naslednjega dne je delavec, kateri je danes brezposeln, povedal, kako so mojstri tovarne, kjer je bil on zaposlen, zalezovali udeležence zborovanja. Kar slutil je, da bo to postalo zanj usodno in ni se motil. V ponedeljek 20. t. m. so mu odpovedali službo z izjavo, da ni vršil vestno svoj posel.

Ker to podjetje ne plačuje niti minimalnih mezd, se bo moralo še zagovarjati pred sodiščem. O tem bomo še poročali.

skih naselij in je utonilo baje že skoraj četrt milijona ljudi. Rumena reka, ki je zaradi dolgotrajnega deževja silno narasla, ruši sedaj vedno nove nasipe in povodenj zavzema katastrofalen obseg. Japonske čete v provinci Honan so skoraj od vseh strani obkoljene z vodo. Kitajsko prebivalstvo se je le v nekaterih pokrajinah pravočasno umaknilo, drugod pa ga je presenetila voda. Okrog 50 milijonov Kitajcev je prepuščenih svoji usodi in jim grozi smrt od vode, lakote in nalezljivih bolezni. Tudi Japonci so v škripeh, ker jim je začelo primanjkovati hrane in municije, poleg tega pa razsajajo med njimi bolezni, da umirajo v množicah.

V samem trimilijonskem mestu Šanghaju je nastala epidemija kolere. Tudi v francoski in angleški koncesiji so zabeležili več primerov te nevarne bolezni. V japonske luke zaradi tega ne sme noben parnik iz Kitajske in se morajo ti ustavljati na odprtem morju, dokler se ne ugotovi, da nimajo na krovu kakšnega sumljivega bolnika. — Japonske čete prodirajo sedaj po hanhvejski pokrajini in stojijo pred Sučengom. Mesto Vuvej na jezeru Čao je bilo od letalskih bomb zažgano in v dveh dneh zgorelo do tal. Rumena reka pa medtem še vedno narašča. Do konca tega meseca je po sodbi strokovnjakov pričakovati katastrofo od povodnji, kakršne prihajajo nad Kitajsko komaj vsakih sto let.

Po španskih bojiščih nadaljuje general Franko s svojo ofenzivo in je pas ob morju med Barcelono in Valencijo znatno razširil proti jugu. Mesto Castellon so že zasedle njegove čete. Zdaj se pripravlja, da prekorači z narodno vojsko reko Mieres in zato obdeluje rdeče s težkim topništvom in letalskimi bombami. Čete generala Arande so zavzele mesto Villareal in so ponale v beg štiri rdeče brigade napadalne garde. Kolona generala Arande napreduje ob morski obali, general Valera pa s severa. Valencija je od fronte oddaljena samo še 58 km.

Narodna vojska je začela ofenzivo tudi na najbolj južni fronti pri Cordovi, kjer je napredovala za 15 km. Rdeča obramba je tam zelo slaba. Na pirenejski fronti je kot prvi pobegnil v Francijo poveljnik 43. rdeče divizije, neki bivši učitelj, za njim pa vsa divizija. Francozi so divizijo razorožili; sedaj se nahaja vsa dolina Bille v rokah navarskih čet. Meja socialistične Španije s Francijo se zdaj razteza vse od Iruna do republikanske Andora.

Na Češkoslovaškem so se duhovi precej pomirili in je že izdelan manjšinski statut, ki ga bodo sedaj predložili zastopnikom narodnih manjšin, nakar bodo začela pogajanja. Pomiritev je predvsem zasluga Češkoslovaške vlade, ki je v teh napetih tednih znala obdržati mirno kri in stvarno presodila položaj.

PO SVETU

Najdaljši vodovod so napeljali v Los Angelesu v Ameriki. Njegova dolžina znaša 400 km.

20 letnico bojev na Pijavi so proslavili v Rimu. Na svečan način so odprli vojaško taborišče invalidov iz svetovne vojne in fašistične milice. O tej proslavi piše vse italijansko časopisje. Sedemdnedno bitko ob Pijavi je treba uvrstiti med največje bitke v zgodovini.

Novo politično os: Helsinki — Bukarešt namerava vzpostaviti vzhodne evropske države. Tej zvezi bi pripadala Finska, Estonka, Letonska, Litvanska, Poljska in Romunija, ki naj predstavlja bariero proti ruskemu boljševizmu od Finske do Rumunije. Razumljivo je, da to hudo razburja ljudsko fronto, ki pravi, da je os naperjena proti zaveznikom Francije v sedanjem važnem mednarodnem momentu.

Nove smrtno žarke so pričeli preizkušati v Nemčiji. Instalirali hočejo posebne aparate na lovskih letalih, ki bi naj s pomočjo smrtnih žarkov ustavili motorje na sovražniških letalih in tako povzročili, da padajo na zemljo.

V Franciji je vseh tujcev 2 in pol milijona. Na prvem mestu so Italijani, katerih je 900.000. Slede jim Poljaki z 500.000; nekoliko manj je Špancev. Sledejo Belgijci, Švicarji, Rusi, Armenci, Nemci, Čehi, Portugalci, Angleži in Jugoslovani, katerih je 26.000. Po mnenju tistih, ki že dolgo delujejo med njimi, je od teh kakih 15.000 Slovencev.

Jugoslovanski konzulat v Kanadi je naročil za 4.000 din slovenskih knjig za naše izseljence. Knjige bo odposlala Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani. Tako bo osnovana potujoča knjižnica za naše rojake v Kanadi.

Dolgovi nekdanje Avstrije povzročajo velike skrbi in debate. Nemška vlada je baje sprejela sklep o plačevanju obresti za avstrijska stotila. Vendar se bo pri tem plačevanju nemška vlada pogajala z vsako državo posebej. Države upnice pa se ne strinjajo s temi ponudbami, ker se ne strinjajo s plačilnimi sposobnostmi rajha. Če se to vprašanje ne uredi, je zelo verjetno, a bo odpovedan klirinški sporazum med Nemčijo in Anglijo.

O delu dr. Stojadinovića pravi italijanski list »Corriere della sera«, da se mu je posrečilo odstraniti od naše države nevarnost komunizma in začel z resnimi reformami. On gradi ceste, poživlja industrijo in obnavlja vso državo. Danes Jugoslavija s svojim bogastvom po rudnikih, rekah in gozdovih spominja na Ameriko v preteklem stoletju. Jugoslovanski narod je mlad narod, ki ga v Evropi vedno bolj upoštevajo. Dr. Stojadinović bo rešil tudi notranje vprašanje in si je pridobil prijateljev na vseh mejah svoje države.

350 židovskih izseljencev, mladeničev in mladenk, je odšlo te dni iz Dunaja skozi Beograd v Palestino.

Nemčija šteje po najnovejšem ljudskem štetju 73.144.133 prebivalcev.

Letošnja žetev v Franciji bo v primeri z lansko letino približno 30% boljša in obilnejša.

London ima 8 milijonov prebivalcev. V tem vlemestu se poroči vsak dan 120 parov, na leto se rodi 56.000 otrok in umre 52.000 ljudi.

Francoske oblasti so odredile, da se 150 milijonov pezet v zlatu, ki so jih zastopniki španske vlade leta 1931. depozirali pri Francoski banki, vrne rdeči vladi v Barceloni.

Albanski kralj Zogu I. bo odšel s kraljico Geraldino na ženitovanjsko potovanje v inozemstvo in bo najprej obiskal Madžarsko.

Sovjetska vlada je evakuirala iz obmejnih ukrajinskih krajev vse prebivalstvo. Sto kilometrov od meje sme biti samo vojska.

Bolgarsko prometno ministrstvo je naročilo v Nemčiji železniškega materiala za 840 milijonov levov. Bolgarska bo nabavila v Nemčiji več lokomotiv in par sto vagonov. Nemčija pa bo nakupila na Bolgarskem deželne pridelke in surovine.

Vojaški muzej v Bukarešti je pogorel. Materialna škoda je velika, zgorelo je pa tudi mnogo dragocenih zgodovinskih stvari, ki jih ne bo mogoče nadomestiti. Kako je požar nastal, še ni razjasnjeno.

Večja delegacija nemških oficirjev je prišla v Budimpešto, da vrne svoječasni obisk madžarskih oficirjev.

Ne 2000 ampak 200 din je prejel delavec Rihar Franc, od šoferke, ki ga je povzela blizu Medvoda z avtomobilom in ga težko poškodovala. S tem popravljamo muhavost tiskarskega škrata v zadnji številki »Slov. del.«

List izdaja za konzorcij: Preželj Francé, Ljubljana. — Urejuje: Križman Andrej, Tunjice. — Za uredništvo odgovarja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Misijsko tiskarno: Al. Trontelj, Groblje.